

שמעתא עמיקתא

גליון מיוחד | בין הזמנים | תשפ"ב | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובכ"א

הלכות מצוות לימי בין הזמנים (ח"ב)

הרה"ג הרב יוחנן בורגר שליט"א
מו"ץ וראש כולל הוראה רמות ב'

משיעורי

טבילת כלים

כלים חד פעמיים (כגון מנגל)

כלי חד פעמי פטור מטבילה, אפי' אם דוחקין עצמן ומשתמשין בו ב' או ג' פעמים. [אג"מ (יו"ד ח"ג סי' כג) מנח"י (ח"ה סי' לב)]. וי"א שיש להטבילם ללא ברכה. [הגר"ש זצ"ל (קונטרס הלכות טב"כ - ישראלון אות לה)]. ונוהגים להקל. [תשובות והנהגות (ח"ד סי' קצב). ועי' באו דברו (ח"ז סי' עא)].

השתמשות חד פעמית בכלי לא טבול

אסור להשתמש בכלי העומד לסעודה ללא טבילה. ואפילו באופן חד פעמי. ואף כשאין בידו להטבילו כלל (וכגון שאין בור הטבילה פתוח). נע"י בסמוך לענין השתמשות בכלי סעודה במלון. ואף לדעת הגר"ש זצ"ל המיקל שם, מ"מ בכלי השייך לבעליו לא מקילינן, כמ"ש הגר"ש זצ"ל גופא בספר טבילת כלים (פ"ד גהג ד). ועי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ו. ומ"מ באופן שאין לו מקום היכן להטביל הכלי, יש עצה לפטרו מטבילה, והיינו על ידי נתינתו במתנה לגוי ולחזור ולקבלו בהשאלה. ומ"מ אין לסמוך על זה אלא עד שיזדמן לו מקווה לטובלו (דאז יקננו בחזרה מהגוי ויטבולו כד"ן). [שו"ע (סעי' קב) וט"ז (ס"ק ח)].

כלים לא טבולים במלון או צימר של ישראל
כלי סעודה השייכים למלון או צימר וכדומה שבעליהן יהודים, חייבים טבילה, ועל כן אסורים בשימוש כל זמן שלא הטבילום. וי"א שמותר למתארחים להשתמש בהם ללא טבילה. [מנח"ש (ח"ב סי' סו אות יד)]. ואין להקל אלא בשעת הדחק. [תשובות והנהגות (ח"ה סי' רנט). ועי' בדרכ"ת (ס"ק ע' וס"ק פח) ובמנח"י (ח"ה סי' מד) ועי' עוד בשמעתא עמיקתא גליונות ק"ג וקמ"ז].

כלים של חשוד על טבילת כלים

כלי סעודה השייכים למי שחשוד על טבילת כלים. אם ידוע לו בודאי שלא טבל אותם, הדין כנ"ל לענין כלי מלון. ואם ספק הוא ואין בידו לברר (וכגון מחמת חשש שיפגע בבעל הבית וכדו'), רשאי להשתמש בהם. [שם].

קופסאות שימורים

קופסאות שימורים שייצרו עכו"ם, יש אומרים שמיד אחר פתיחתם צריך להוציא מתוכם את תכולתם. [הזו"ה (טבילת כלים פ"ד סוף הגה כ). וכן נקט בתשובות והנהגות (ח"ה סי' תמו-תמוז) בכלי מתכות. ועי' באורחות שבת (ח"ה סי' פ"ב סוף הגה ו) דע"כ החזו"ה סמך על דברי המהר"ל (קו"א אות קלו ד"ה דע ע"ד) עד שעת הפתיחה. וי"א שפטורות מטבילה משום שנעשו ארוי"ל לשימוש רק ע"י ישראל. [הגר"ש זצ"ל (ש"ש ח"ג פי"ט סוף הגה ו), אור לציון (ארו"ח ח"ה סי' כח) והצ"ח (ח"ח סי' כז). והמנהג להקל. [הגר"ש זצ"ל (חוט שני שם ע"מ רכ אות ו) ע"מ ר"ט וחוה"מ ע"מ ש"א אות א]].

צנצנות קפה

צנצנות קפה וכדו', מעיקר הדין אינן חייבות טבילה עד שתגמר תכולתן. [המהר"ל דיסקין (קו"א אות קלו ד"ה דע ע"ד) משום דבקונה כלי עם משקה א"צ לשפוך המשקה ולהטבילו, דש"ב ואל תעשה הוי ולא נקרא שימוש. וכ"כ הוא לדעת האג"מ (יו"ד ח"ב סי' מ). וכן פסק האור לציון (ח"ה סי' כד)]. ויש מחייבים. [הזו"ה (שם)]. והמנהג להקל. [הגר"ש זצ"ל (חוט שני שם ע"מ רכ אות ו) ע"מ ר"ט וחוה"מ ע"מ ש"א אות א]].

להחזיר העדרף (למקילים לעיל)

אם הוציא את המאכל מהקופסת שימורים או הצנצנות ולא השתמש בכל מה שהוציא, מותר להחזיר את הנשאר לקופסה אף על פי שלא טבל אותה. [שש"כ (פ"ט הגה מד בחדש) בשם הגר"ש זצ"ל, ע"י ע"ש טעמו. ועי' בתשובות והנהגות (ח"ה סי' תמו) שכתב שבאופן זה יש לחייב טבילה].

לייחדה לשימוש רב פעמי (למקילים לעיל)

כשאחר השימוש מיחדים אותה לשימוש רב פעמי, י"א שחייבת טבילה. [הגר"ש זצ"ל (שם ע"מ ר"ט אות ו) והאז דברו (ח"ז סי' עא)]. ויש פוטרים. [אג"מ (יו"ד ח"ב סי' מ) וס"י (קלו). ובסברתו שם נקט מהמר"ל דיסקין (הובא בתשובות והנהגות ח"ה סי' תמו-תמוז). וכן יוצא מהחלפת יעקב (יו"ד סי' מב) ושאר הפוסקים שפטרו קופסאות שימורים משום שנעשו ארוי"ל לשימוש ע"י ישראל. וכן פסק האור לציון (שם). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ח].

כלים השמללים

כלים שמללים העשויים מחומר המחייב טבילה, אע"פ שע"י הטבלתם במים יש חשש שיתקלקלו, חייבים טבילה. וכדי למנוע לקלוק הכלי יש לפטרו מטבילה ע"י פירוק חוטי החשמל שבתוך הכלי. [מנח"ש (דפוס ישן ח"ב סי' ס) וקובץ תשובות (ח"ה סי' א)]. ובאופן שהדבר אינו אפשרי יש עוד עצה לפטרו מטבילה, ע"י נתינתו במתנה לגוי ולחזור ולקבלו בהשאלה. [דרכ"ת (ס"ק קיב) בשם שלחן גבוה (סי' תנא וסי' קכ ס"ק יא), א"ב ש"ח (מטות שנה ב' אותיות ויא) ומנח"י (ח"ה סי' קכ אות ב). ואף המ"ב (סי' שכג) ס"ק לה אפשר דיודה ב"ד. ועי' בשמעתא עמיקתא גליונות ק' וקכ"ח].

חציצה באחיזת הכלי בשעת טבילתו

הטובל כלי רשאי להחזיקו בידו באופן רגיל (ולא חיישינן שמא יחזיקו בכח ויבוא לידי חציצה). [שו"ע (סי' קצח סעי' כח), הטי"ז (ס"ק כז) והשו"ע (ס"ק לה)]. ומ"מ במקום שאפשר יתנו מיד ליד בתוך המים, ואם אי אפשר בכך יש להרטיב הידים במי המקוה. ומ"מ עדיף להכניסו ברשת מחוררת. [לחוש לדעת הב"ח (אות כז) והלבו"ש (חושני דינים אות קצו), הביאו בפתי"ש (שם ס"ק ד) שמחמירים בזה. ועי' בכל זה בשמעתא עמיקתא גליון קכ"ח].

כשרות המזון

אכילת מאכל בשר במסעדה שיש לה הכשר מפוקפק

מעיקר הדין מותר לאכול מאכל כשר או לשתות משקה כשר, במסעדה לא כשרה, או שהכשרה מפוקפק. אולם במקום שחשופי שהרואים יבואו על ידו לזיד מכשול, עליו להימנע מזה משום מראית העין, והכל לפי המקום והזמן. [הגר"ש קמנצקי זצ"ל (ספר אמת ליעקב סי' תכה) ובשמעתא עמיקתא גליונות ד' וקנ"ט].

כוס שתייה שנפל בה זבוב

כוס קפה שנפל בה זבוב, יש להסיר הזבוב והשאר מותר אפי' אין רוב לבטל פליטת הזבוב. ובכלי ראשון ואין ששים המחמיר תבא עליו ברכה. [ע"י בשו"ע וברמ"מ (סי' קז סעי' ב) ועי' במ"א (סי' ק"ש) שם (שם) שבדבריהם נוהג העולם. ואף השי"ך (סי' ז) המחמיר היינו בכלי או דהריב בסי' ס"ח (ס"ק כח) כתב דכלי שני אפילו בולע ומפליט. ועי' שכתבנו בהש"ס תב"ב. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון ק"ו].

עניני יורה דעה

הכשרת המטבח בצימרים

שיש

המתארח בצימר וכדו' ורוצנו להשתמש בשיש להנחת מאכלים "קרים", אם יש חשש שהשיש נאסר צריך להכשירו כדלהלן:

אם עתיד להשתמש בו באופן ארעי, כגון שמתארח רק יום א', די בניקוי יסודי לפני השימוש. ואם עתיד להשתמש בו באופן קבוע, כגון שמתארח שם כמה ימים, יש לכסותו או להכשירו (כמבואר בסמוך). [ע"י המקורות בדין שלחנות. ומש"כ שיש לכסות הוא ע"פ הרמ"א (סי' קכא סעי' ה) שחושש הגר"ש זצ"ל באורכו. אלא שבמ"ח. שיש היתר דרוב תשמישו ועוד צדדים קיל טפי, ואכמ"ל].

ואם רוצה להשתמש בו להנחת מאכלים "חמים", צריך להכשירו כדלהלן:

לבני אשכנז: ניתן להכשירו ע"י המתנה מעת לעת משימוש בחמים האחרון וניקוי (ואם אינו יודע מתי היה שימוש אחרון א"צ להמתין דסתם כלים אינן בן יומן), ויש לערות עליו רותחים מכלי ראשון (עדיף מקומקום חשמלי). אלא שיש סוגי שיש שעלולים להתקלקל ע"י עירוי מים רותחים (כגון שיש מאבן חברון או קיסר) ועל כן באופן זה יסמוך על הכיסוי בלבד. [ע"י בשו"ע (סי' תנא סעי' ב) ובמ"ב (שם). ועי' עוד ברמ"א (סעי' ו), במ"ב (ס"ק יט), באשרי האיש (יו"ד פ"ה אות לה) בשם הגר"ש זצ"ל ובאור לציון (ח"ג פי' אות יא). ועי' עוד בשמעתא עמיקתא גליונות צ"ה ורנ"ט].

לבני ספרד: ניתן להכשירו ע"י המתנה מעת לעת משימוש האחרון וניקוי יסודי (ואם אינו יודע מתי היה שימוש אחרון א"צ להמתין דסתם כלים אבנ"ל) או יכסנו. [ע"י במקורות דלעיל].

כ"ור

לבני אשכנז: אם דעתו להשתמש בו בצונן די לו בניקוי בלבד. ואם דעתו להשתמש בו בחמים (יד סולדת בהם), לאחר המתנת מעת לעת מהשימוש האחרון בחמים יש להכשירו ע"י עירוי מכלי ראשון. ואם הוא עשוי מחומר שלא מועיל לו הכשר (כגון חרסינה), ישפוך עליו מים רותחים מכלי ראשון שלש פעמים. [ע"י בשו"ע (שם סעי' כה), מ"ב (ס"ק מה וס"ק קנה), כה"ח (אות קב) ובאור לציון (ח"ג פי' אות יא) ודעת האג"מ (יו"ד ח"ה סי' מב מדי"ה ולכן) שכ"ור א"צ הכשר, ואכמ"ל. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון צ"ה].

לבני ספרד: די לשוטפו ולנקותו היטב. [ע"י במקורות דלעיל].

תנור

תנור כשר שרוצה להכשירו מבשר חלב או איפכא, יש להכשירו על ידי ניקוי וליבון קל, והיינו על ידי הדלקתו על חום גבוה לחצי שעה (ואם יש אפשרות לעשות כן על ידי הגריל עדיף כי גופו אינו נסתר). [הגר"ש זצ"ל (אשרי האיש יו"ד פ"ה אות כח)]. ואף באופן שהתנור נטרף מחמת איסור, שיש מקום להקל על ידי בליבון קל, כיון שאינו נאסר אלא ע"י זיעה. [קשו"ע (פ"פ"ר ב"ח קונטרס הביאורים סי' ה)]. ומ"מ על הרשת ותבניות התנור לא יניח מאכלים אלא ע"י הפסק כלי. ויש מורים להחמיר בכה"ג, להצריך ליבון חמור. [ודעת האג"מ (ספר הגעלת כלים ע"מ תמה) דב-375 דרגות צלזיוס סגי לזה]. ואם א"א להכשירו באופן זה, יעטוף המאכל והכלי (או

התנור), ועדיף לעשות כן ע"י ב' כיסויים. [ע"י במקורות להלן בשימוש במקרוגל].

כיריים (גז, קרמיות ואינדוקציה)

כיריים אפילו במקום שיש חשש שהשתמשו בהם בדברים אסורים, אין צריכות הכשר, (וכל שכן המבערים שאין צריכין הכשר), ודי להם בניקוי יסודי אם לא מניחים עליהם אוכל באופן ישיר אלא על ידי הפסק כלי. [כמבואר במ"ב (סי' תנא ס"ק לה) ובאג"מ (יו"ד ח"ה סי' נט). וכן פסק באור לציון (ח"ג פי' אות א)]. וכן הדין בכיריים חשמליות (קרמיות או אינדוקציה) ויקפיד שהמשטח יהיה נקי בכל שימוש. [ועי' מש"כ בזה ב"ס"ד בזה בגליונות ש"מ ושמ"ד בזה, ואע"פ שהתם החמורנו שאני הכא דאכסנאי הוא וע"כ יש להקל טפי כי אינו אלא שימוש ארעי. ועי' עוד בדרכ"ת (סי' צב ס"ק קפ), בתשובות והנהגות (ח"ב סי' שפז) ובאורחות רבינו (ח"ג ע"מ ע"א אות ט). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קל"ג באורד].

שימוש במקרוגל

המתארח במלון וכדו', רשאי להשתמש במקרוגל שנאסר, או שהוא בשרי ורוצה להשתמש לחלבי (או להיפך), אחר ניקוי יסודי ועטיפת המאכל והכלי ע"י ב' כיסויים. [ע"י בשו"ע (סי' קח סעי' א) וברמ"א (סי' צב סעי' ח) שאם המאכל מכוסה אין חשש משום ריחא או זיעה. וא"כ ב"ד אם מנקה את המקרוגל ומכסה את המאכל אין חשש. וכן הורה בעל האור לציון (דרשת וחקרת ח"ב יו"ד סי' ד אות ב) שמותר להשתמש במקרוגל בכה"ג. אולם באופן קבוע אין לנוח כן, ע"י בחליכ"ש (פסח פ"ז הגה 44), באשרי האיש (פ"ה סוף אות א) ובמבית לוי (ח"ז ע"מ כה וח"ג ע"מ כב אות ט). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קמ"ב].

מנגל שצלו בשר מהכשר מפוקפק

רשת מנגל שנטרפה צריכה ליבון חמור. [שו"ע (סי' תנא סעי' ד)]. ועל כן יש לחממה ב-372 דרגות צלזיוס. [אג"מ (שם)]. ואם היא עלולה להתקלקל ע"י כך אין לה תקנה. [שו"ע (סי' תנא סעי' ו)]. מיהו אם אינו יודע בבירור אם צלו בה בשר כשר כדבעי, והיא עלולה להתקלקל ע"י ליבון חמור (ואין באפשרותו להשיג רשת חדשה המתאימה למנגל), ינקנה ניקוי יסודי וילבנה בחום הכי גבוה. [לצאת דעת הפוסקים השוברים דאמרינן כבולעו כן פולטו בליבון]. ויניח כלי או רשת להפסיק בין האוכל לרשת. [נדב"ה"ג הוי מכלי דלא בולע ללא ארט. ומקצת רובת העולל להכנס ביניהם הרי הוא נטרף ואינו חשיב רוטב, ואכמ"ל. ואף דדעת הרמ"א (סי' צב) החמיר מכלי לכלי אינו אלא חומרא בעלמא ובכה"ג שאינו אלא חשש וגם כבר הכשיר ע"י ליבון יש מקום להקל. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ח].

שלחן במקום ציבורי

הרוצה להשתמש בשלחן במקום ציבורי שלא מקפידים שם על כשרות, כגון בגנים או במטוס וכדו', עליו לכסותו ע"י מפה. ומ"מ אם אין לו מפה רשאי להניח עליהם דבר ק"א אפילו הוא לח, אחר שינקנה השלחן היטב. אבל אין להניח עליהם דברים חמים. [ע"י ברמ"א (סי' ע"ב א), בט"ז (שם) בנקה"כ (שם), בשי"ך (ס"ק א), בתורת חטאת (ככלי ז' סוף דין ד) ובפמ"ג (מ"ז ס"ק ב). והארכנו בזה ב"ס"ד בשמעתא עמיקתא קצ"א].

הרוצה להשתמש בשלחן במקום ציבורי שלא מקפידים שם על כשרות, כגון בגנים או במטוס וכדו', עליו לכסותו ע"י מפה. ומ"מ אם אין לו מפה רשאי להניח עליהם דבר ק"א אפילו הוא לח, אחר שינקנה השלחן היטב. אבל אין להניח עליהם דברים חמים. [ע"י ברמ"א (סי' ע"ב א), בט"ז (שם) בנקה"כ (שם), בשי"ך (ס"ק א), בתורת חטאת (ככלי ז' סוף דין ד) ובפמ"ג (מ"ז ס"ק ב). והארכנו בזה ב"ס"ד בשמעתא עמיקתא קצ"א].

בשר שנתעלם מן העין

בשר שאין בו סימן כל שהוא, או אינו מכירו בטביעות עין, אם נתעלם מן העין, כלומר אם שעה אחת לא ראהו, אפילו היה מונח על שלחנו אסור, דשמא עורבים או שרצים החליפוהו בבנלה. אפילו בעיר שרוב הבשר שבה כשר. (נשוי"ע סי' סג סעי' א). ואם מוצאו באותו מקום שהשאירו לבני אשכנז הבשר מותר. (רמ"א ויו"ד סי' סג סעי' ב). ואם הוא מקום שאין השרצים מגיעים לשם אין חשש בכל אופן. (נשוי"ע שם סעי' ב).^[דרושה הבהרה]

אכסנון או**כל במקרר ציבורי**

הנמצא במקום צבורי ומאכסן אוכל במקרר ששייך לרבים וכדומה ואין בו סימן. אם מוצאו באותו מקום שהשאירו שם אין לחוש משום בשר שנתעלם מהעין, ואפילו לא מצאו באותו מקום מ"מ ניתן לתלות שאחרים הזיזוהו למקום אחר. [פמ"ג ויו"ד סי' סג מ"ז ס"ק א]. ואפילו לפי השו"ע (שם) החולק על הרמ"א וסי"ל דאף אם מצאו באותו מקום אסור, י"ל דשרי כיון שנמצא בתוך מקרר דאין לשרצים גישה לשם, וכמו שמצינו לענין תולה הבשר על מסמר דשרי כמ"ש השו"ע שם].

בשר כשר ביד עכו"ם או חשוד

אכסנת בשר ביד עכו"ם או חשוד

השולח או מפקיד דבר שיש בו משום חשש איסור תורה בהחלפתו, כגון בשר שיש לחוש שהעכו"ם או חשוד על האיסורים יחלפנו בבשר נבלה, אסור לשלחו על ידם אלא אם כן הוא בחותם בתוך חותם. ואם שולח דבר שיש משום חשש איסור דרבנן די בחותם אחד. (שו"ע ורמ"א ורסי' קיח). ועיי"ש בשו"ע שהשולח יין בחותם א' היין נאסר. ועיי' בסימן ק"ל סעי' ב' בשו"ע והרמ"א.

בדיעבד

בדיעבד אם שלח עי"י עכו"ם רק עי"י חותם א', אפי' במקום שרוב טבחים עכו"ם, לבני אשכנז הבשר מותר. (הרמ"א שם סעי' א). אבל לבני ספרד הבשר אסור (ואם רוב טבחי ישראל, עיי' בסמוך). (שו"ע שם). ואם שלח עי"י ישראל חשוד אפי' לבני אשכנז אסור. (רמ"א שם). וביאר בט"ז (סי' ב) שחשוד פירושו במניד דרבים נוהרים בו כמבואר בשו"ע סיי"י קי"ט. וכ"כ בשו"ד (סי"ק טז).

במקום שרוב הבשר כשר

במקום שרוב הבשר כשר באותה עיר, בדיעבד די בחותם א' (אף לדעת המחמירים לעיל). (נחדי דעה (רסי' קיח), קהל יהודה (שם), מנחת יעקב (ככל לב ס"ק נב), ישועות יעקב (סי' ב). ועיי' בפרישה (סי"ק יא).

ישראל יוצא וינכנס

אם בעל הבשר נכנס ויוצא במקום שהבשר שם, ואפי' רק לעול לעבור דרך שם כל רגע לא חוששים שהחליפוהו כיון שהעכו"ם או החשוד מרתתי, ועי"כ אין הבשר נאסר. (נשוי"ע סעי' ז).

במקום שיש מצלמות

במקום שיש מצלמות והמחליף נתפס כגנב אין חשש. [עיי'ן בנתיב החלב (תנובה גליון ג שנת אדר תשי"ג). ועיי'ן עוד בישא יוסף (ויו"ד ח"א ססי' ג) בשם הגר"ש"א זצ"ל].

היכן שהבשר הנמצא הוא מאותה איכות

לא וואשישים לאיחלופי אלא כשהוא דבר שיש לחוש שהחליפו ונהנה בחליפין, ועל כן אם רואה שהבשר וכדומה הוא מאותה איכות שקנה אין חשש. (נשוי"ע סי' קיח סעי' ז) ורמ"א (סעי' ב). אולם כל זה כשאין רווח כלל, אבל בריוח מועט חיי', כמ"ש הפרי"ח (סי' קיח ס"ק לו). וכן פסק הבית מאיר (שם), אלא דאם יש טורח לא טורח בשביל ריוח מועט כמבואר שם].

יש לו טביעות עין

אם יש לו טביעות עין על המאכל, בכל אופן מותר לכתחלה. (הגר"ש"א זצ"ל (אבני ישפה ח"יב סי' נט)).

הכשרת בשר

כבר

- חיתוכו**: לפני הכשרת הכבד (אם הוא שלם) יש לחתכו שתי וערב או חותך בו כמה חתיכים ומניח חיתוכו למטה, וצולוהו. (נשוי"ע ויו"ד סי' עג סעי' א) ורמ"א (שם). ובכבד עוף יש אומרים שדי בהסרת המרה ועל ידי זה נחתך ממילא חתיכת בשר מן הכבד. וכן הלכה לבני אשכנז. (רמ"א סי' עג סעי' א). אלא שבזמן הזה בהסרת המרה לא נתלש חלקו של הכבד ועל כן אפילו הסירו ממנו המרה יש לנקבו. (הגר"ש"א זצ"ל (נלאט מד' כ"יה היתשע"א עמי וכו').
- הדחה ומליחה לפני הצלייה**: אחר חיתוכו לבני אשכנז יש להדיחו במים. (רמ"א סי' עו סעי' ב). ולאחר מכן יש להמתין קצת שיתייבשו המים. (דרכי"ת (סי' עג ס"ק יז וסי' עו ס"ק א). ואח"כ יש לפזר מעט מלח על הכבד סמוך להתחלת הצליה. (רמ"א שם, סי' עג סעי' ה וסי' סט סעי' ב ויח). לבני ספרד א"צ להדיחו א"י"כ רצונם לבשלו לאחר מכן. (שו"ד (סי"ק א) ופרי"ח (סי"ק א) בדעת השו"ע). וכמו כן א"צ מליחה לפני כן. (עיי' בשו"ע שם סי' עו סעי' ב שלא הביא דין זה. ובבן איש חי (שנה ב' פ' אחרי אות ט) שאם ירצה למלוח הכבד קודם צליה יזהר למלחו אחר שתחבשו בשפוד ויצלנו תכף, וכן נוהגין).
- צלייתו**: יש לצלותו באש (אפילו אלקטרי) על שיהיה ראוי לאכילה מחמת הצליה. (רמ"א סי' עו סעי' ז) ושבת הלוי (ח"ו סי' קז). ודי אפי' אם נצלה חצתי צלייתו (באופן שראוי לאכילה). (עיי' שו"ד (סי' עג ס"ק ב) וכתב"א (כלל לא אות ו). ועיי' עוד בט"ז (סי' סו ס"ק ד) ובהמדרי דניאל (סי' גג). ובבן איש חי (שם) ש"מ"מ הנכון הוא שיעצלו צליה גמורה]. ואם נצלה מבחוץ ובפנים נראה עוד חי מותר לאכלו אולם אסור לבשלו. (מהרש"ם (דעת תורה סעי' עו סעי' ב ד"יה ואם נצלה)). ואם נצלה עד שנתיבש מבחוץ (אע"פ שלא השחירו פניו) מותר אף בבישול. (שבת הלוי (חיי' ססי' קיח)).
- הדחה לאחר צלייה**: לבני אשכנז יש להדיח הכבד שלש פעמים (ואחר ההדחה רשאי להחזירו ולחממו על האש). (רמ"א סי' עג סעי' ה) ושו"ד (סי' עו ס"ק טז). אולם לבני ספרד אין צריך להדיחו כלל. [בן איש חי (פ' קדושים ראות ח) וכתב"ח (סי' עו אות כט)].

הכשרת בשר שלא נמלח על פלטה חשמלית

מותר להכשיר בשר שלא נמלח עי"י צלייה על גבי פלטה חשמלית. ולכתחלה תהיה (הפלטה) מונחת בשיפוע. (חשב האפוד (ח"א סי' קג). ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קמ"ו).

הכשרת השיפוד והרשת שצלו בו בשר ללא מליחה

לבני אשכנז יש להכשיר השיפוד שצלו עליו הבשר שלא נמלח עי"י ליבון קל. (רמ"א ויו"ד סי' עו סעי' ד) ופמ"ג (שו"ד ס"ק כג ומ"ז ס"ק ז). ולענין הרשת (או הפלטה) שצלו עליו הבשר י"א שגם היא צריכה ליבון קל. (דרכי"ת (סי' עג ס"ק לח) בשם ספר ברית מלח). ויש מקילין בזה. (חלקת יעקב (ח"ב סי' קלא). ומנהג עדות המזרח להתיר בכל אופן. (נשוי"ע ויו"ד סי' עו סעי' ד)).

הכשרת בשר במיקרוגל

אין חימום המיקרוגל נחשב לצליה, ועל כן אסור לצלות בשר בלא מליחה במיקרוגל שהקרינה מבשלת את הדם בתוכו ואינו יוצא. (הגר"ש"א זצ"ל (ששי"כ פמ"ב אות כג ובהנהג שם). והגר"ש וואזנר זצ"ל (מבית לוי ח"ג עמ' כב אות ז). ועיי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון קי"א).

מזוזה

דירה שכורה

השוכר בית בארץ ישראל חייב לקבוע מזוזה לאלתר. (נשוי"ע ויו"ד סי' רפג סעי' כ). אולם השוכר בית בחו"ל, פטור מזוזה עד ל' יום. (נשוי"ע שם).

מזלן

הדר במלון באר"י פטור מזוזה עד ל' יום. (נשוי"ע שם). אולם הדר במלון בחו"ל פטור ממזוזה, ולאחר ל' יום יש מחייבים. (נערוה"ש (אות מח).) ויש פוטרים. (מזוזות ביתך (להגרח"ק סי' רפג ס"ק עד)). ועי"כ אם בידו להחמיר יקבע מזוזה בלא ברכה. ולאחר שהיתיו שם יטלנה. [כ' עוללים לבא אחריו עכו"ם ותגיע המזוזה לידו בזיון, עיי' שו"ע סי' רצ"א סעי' ב' ובחלקת יעקב (ויו"ד סי' קס אות ז)].^[דרושה הבהרה]

צימרים פטורים ממזוזה ל' יום (ובחו"ל י"א דפטורים לגמרי עיי' לעיל). ואפי' בבית העומד ללינה קבועה ובאים ללון בו לכמה ימים הדין כן, כיון שאין להם קנין בגוף הבית. אבל אם שוכרים את הבית שיש קנין בגוף הבית חייבין במזוזה. (שבת הלוי (חיי' סי' קפ), חובת הדר (פ"ג ס"ק יח) והגר"י"ק זצ"ל (ארחות רבנו ח"ג עמ' קעא אות כג). ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קמ"ג).

יציאה מאר"י לחו"ל

הדר בארץ ישראל אסור לו לצאת מהארץ לחו"ל. (נשוי"ע סי' תקלא סעי' ד). ואיסור זה הינו מדרבנן. [כן מבואר במ"א (סי"ק ז) שהרי למד גדרי האיסור מהרמ"א בססי' רמ"ח, אע"פ שהתם דין דרבנן הוא כמ"ש הט"ז (שם ס"ק ה) והפמ"ג (מ"ז שם ואי"א סי' ו). וכן נקט האג"מ (אה"ע ח"א ססי' קב)].

לצורך מצוה בעלמא

מותר לצאת לחו"ל לצורך מצוה גמורה אף בקביעות. (עיי' ע"ז (ג). שמבואר שמותר לצאת לחו"ל לצורך מצוה. ועיי' בתוס' (ד"ה ללמוד) דדוקא בהך מצות שהן חשובות ללמוד תורה, לישא אשה, אבל לשאר מצות לא. וכן הוא בתשב"ץ (ח"ג סי' רפח סד"ה תשובה) וכת' שצורך כבוד או"א נמי שרי. אבל בשאלתות (אמור סי' קג) שה"ה לשאר מצות שהם חשובות שרי. ועיי' בבית שלמה (ויו"ד ססי' צד) שכתב שאם אי"א לקיים מצוה אי' כל ימיו עי"י שישב באר"י י"ל כהשאלתות. ועיי' עוד מש"כ בזה בשמעתא עמיקתא גליון ס"ט]].

לקבוי צדיקים או לבקר פני חברו

מותר לצאת יציאה ארעית לצורך מצוה לבקר קברי צדיקים. (ברכ"י ויו"ד סי' רכח על סעי' לו). ואף לבקר חבריו או לצורך לחזק מזגו, לצורך בריאותו או תלמודו וכדו', כי מצוה יש בדבר. (עיי' במ"ב (שם ס"ק יד) ע"פ המ"א דכל צורך מצוה כראיית פני חבריו שרי. ועיי' בתשובות והנהגות (ח"ה סי' שצג) שש"מ כ"ז כשיצא יציאה ארעית. ועיי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון ס"ט]].

לצורך טיול

אסור לצאת לחו"ל לצורך טיול. (נשוי"ע שם) ומ"ב (ס"ק יד)). ולצורך ראית פלאי הטבע של יוצר בראשית ברוך הוא, יש מקום להקל. (שבת הלוי (ח"ה סי' קעג ד"ה אחדש"ט)).

להרויח

מותר לצאת לחו"ל לצורכי פרנסה אפילו לצורך הרווחה. (נשוי"ע שם)).

ההוצאות זולות יותר בחו"ל

כשהוצאות הטיול הם זולות יותר באופן משמעותי בחו"ל אפשר שניתן להקל. (נדלא גרע ממה שמבואר בשו"ע ובמ"ב (שם) שמותר לצאת להרווחה אף כשיש לו נכסים הרבה. ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון ס"ט)].

מדת חסידות

אף במקום שמעיקר הדין מותר לצאת לחו"ל מ"מ יש משום מדת חסידות לא לצאת. (רמב"ם (מלכים פ"ה הי"ט). אלא די"ל דכוונתו דוקא היכן שיוצא להשתקע בחו"ל (מחמת הרעב דהיציאה שריא) דבה"ג מ"יחי הרמב"ם, אבל ביציאה ארעית באופן המותר אין בה אפי' משום מדת חסידות. אבל בריטבי"א (מו"ק יד. ד"ה לטוט) שבכל גוונא יש משום מדת חסידות. ועיי' בהלכ"ש (תפלה פכ"ז הגה 16) שהורע בעיני הגרש"א זצ"ל מאד מה שפירץ הדבר שנוסעים מאר"י לחו"ל שלא לצורך המצוות המבוארות).

לא תחנם

לשבח מקומות שבהו"ל

אין איסור לשבח מקום השייך לעכו"ם או לשבח מעשיהם, אם אין כוונתו לתת להם חן. (תשובות והנהגות (ח"ד סי' קצג). ועיי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון מ"א).

להשכיר דירה לעכו"ם

נהגו להקל להשכיר לעכו"ם בית דירה אפילו באר"י. (רמ"א ויו"ד סי' קנא סעי' ט - ז) וש"ד (ס"ק יז) ואף לדעת השו"ע שם יש מקום להקל כמ"ש בציי"א (חכ"ב סי' עד). ומ"מ לענין הלכות שכנים הדבר תלוי במקום ובזמן. והארכנו בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון שי"ג).

לשכור דירה מעכו"ם

אסור לשכור בית מעכו"ם אם יש שם ע"ז. (עיי' רמ"א ויו"ד סי' קנא סעי' ז) שאסר בתורת חומרא. ועיי' בב"יאר הגר"א (שם). ובשעת דחק גדול (כגון שאין לו מקום אחר ללון והעכו"ם לא מסכים להוציאה מהבית) אם לא עושה קנין ע"פ דיניהם או אינו מקבל אחריות יש מקום להקל. (דבכה"ג ליכא משום שכירות קניא, ואכמ"ל). וישאל שאלת חכם.

לא ילבש

לבישת בגד (כגון נעלי בית ורודות) במקום מניעת חום או צינה

מותר ללבוש בגד צבעוני (כגון נעלי בית ורודות) במקום דוחק וצער צינה, או מחמת חום (כגון חול חם ואין לו נעלי בית אחרים). (נשוי"ע ויו"ד סי' קנז). ואם בידו להחמיר תבא עליו ברכה. [כ' דעת הבניא (שער או"יח סי' עד) להחמיר בזה כי הוא דרך מלבוש]. ומכל מקום מותר להשתמש בכלי צבעוני כגון מטריה צבעונית (בצבע ורוד וכדו') כדי לעשות צל וכדו' (ואין בזה חומרא להאמנע). (נשוי"ע שם) ונו"כ. וכן פסק אף הבניא (שם). ועיי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון ע"ז]].

אחיזת עיניים

אסור לעשות מופעי אחיזת עיניים, ואיסור זה הוא אף לעכו"ם. ומכל מקום אם ידוע לפני הרואים שאינו עושה אלא תחבולות ולא מעשה כשפים וכדו', כגון שמודיע לצופים שמעשיו אינם אלא מעשי תחבולה, אין איסור. [חזו"א (תשובות והנהגות ח"א סי' תנח). ודעת הגר"ש"א זצ"ל (אבני ישפח ח"ג סי' עח) שאם הוא יסיביר ג' או ד' תחבולות איך עושים אותם מותר]. ואם לא עשה כן, כמעיקר הדין אין איסור להסתכל במה שהוא עושה, אם בלא הכי יש אחרים שמסתכלים. (כ' הרי האיסור הוא על הקוסם ולא על הצופים כדמוכח בכתב"א (כלל פט אות הובא בפת"ש ס"ק ז), ומשום לפניע ליכא דבלא"ה יש אחרים שמסתכלים. ועיי' בשמעתא עמיקתא גליון קי"א).

לא תעשון

צילום שמש וכוכבים

אסור לעשות או לציייר צורת לבנה, שמש וכוכבים. (נשוי"ע ויו"ד סי' קנא סעי' ד). ואסור אף להשהותה ברשותו אפי' לנוי. (נשוי"ע שם)). ואיסור זה הוא בצורה הניכרת באופן שמי שרואה מזוהה אותה. (יד הקטנה (ח"ב פ"ג ל"ית יח), אג"מ (ח"ה סי' ט אות ו) והגר"י"ק זצ"ל (קובץ צהר ח"י עמ' תקבא). בין אם היא בולטת בין אם היא שוקעת. (נשוי"ע שם). ויש להחמיר אף בצורה שאינה בולטת ואינה שוקעת. [נקה"כ ועל הט"ז ס"ק יג, אג"מ (שם) והגר"ש"א זצ"ל (אשרי האישי ויו"ד פ"י אות כב)].

אין הצורה שלמה (שקיעת החמה)

אסור לעשות כן אף כשאין צורת הלבנה שלמה. וכן הדין בצורת שמש שאינה שלמה (כגון בשעה ששוקעת). [פנ"י (ר"ה כד. ד"ה במשנה, וכד: על תוס' ד"ה לא), מ"י"ח (מצוה לב) כיון שהם נראים לנו בזה האופן. וכן דעת המהר"י"ם (ח"ב ויו"ד סי' לה) והמקור מים חיים (שם). וכן פסק המנח"ם (חיי' סי' עב ד"ה הנה). ויש מתירין בשמש, (השבת הלוי (ח"ו סי' קבל אות ז) והגר"י"ק זצ"ל (שם). והעיקר להחמיר כדעה הראשונה. [כ' כן מבואר מרוב הפוסקים הנ"ל. וכן דעת הגר"ש"א זצ"ל (שם)]. ולענין צילום עיי' בסמוך.

צילום לבנה, שמש

יש מקום להקל לצלם לבנה, שמש וכוכבים עייי מצלמות דיגיטליות המצויות בזמננו.
[עיי בשט הלוי (שם אות ה) שמדוד צצילום (של זמנו) אינו בכלל עשייה, ונר' שבצילום דיגיטלי יש להקל טפי כי אינו כתב מתקיים, וכן דעת הגרשיי"א זצ"ל (אשרי האישי פמ"ב אות ד) לענין שבת. ודעת הגרשו"א זצ"ל (נשמיי"א סי' שמ סי"ק א) שאינו בכלל כתב. וכבר השוו הפוסקים דיני עשייה דכאן לשבת. והארכנו בסי"ד בגליונות ר"פ ורכי"ג].

פיתוח תמונה של צורת שמש וכדו'

אף באופן שמותר לצלם מ"מ יש להחמיר שלא לפתח התמונה.
[כדעת הנקח"כ (שם) דס"ל שאף בעשייה שאינה בולטת ואינה שוקעת יש אסור].
ואם כבר פתחו התמונה מותר להשהותה.
[הגרשיי"א זצ"ל (שם)].
ואם צילם השקיעה (שאיך השמש בשלמותה) יש מקום להקל לפתח התמונה.
[כי בכה"ג יש לסמוך על המקילים שצורת שמש שאינה שלמה מותרת בעשייה, והיינו כי הדפסה קילא טפי כי אינה בולטת ואינה שוקעת, עיי בט"ז (שם) שמילק בזה. ועוד ד"יל שאינה בכלל עשייה וכענין משי"כ השבט הלוי (שם)].

צורה המופיע על מסך

תמונות המופיעות ברקע מסך מחשב וכדו' ובהם צורות אלו, אעי"פ שהן מופיעות עייי שמדליק המכשיר יש מקום להקל.
[עיי משי"כ בהגהות לעיל. ועוד שאין כאן עשייה ממש אלא ממילא היא מופיעה. וכן שמענו מפוסקי זמננו. ועיי בזה בשמעתא עמיקתא גליון שכי"ג].

צילום אדם

אסור לעשות צורת אדם בולטות וכן להשהותה ברשותו אפילו לנוי.
[שו"ע(שם)].

אין הצורה שלמה

יש מקילים אם אין הצורת האדם שלמה.
[שו"ע(שם סעי ז) הביאו להלכה. וכת' הרמ"א שכן נוהגים].
ויש אוסרים.
[ט"ז(סי"ק ה)].
והמחמיר תבא עליו ברכה.
[ש"ך(סי"ק לב) וחכ"א (כלל פה אות ד)].

גדר של צורה שאינה שלמה

צורה שאינה שלמה היינו שחסר חלק מגוף הגוף כגון שחסר עין אחת, חצי חוטם ואזן אחת, או יד רגל.
[עיי ש"ך(סס"ק כה) ודרכי"ת(סי"ק מג)].
וחצי הגוף מצד הפנים אעי"פ שאינו עושה כל הגוף פנים ואחור אסור לכוי"ע.
[חכ"א(שם)].

צילום ופיתוח תמונת אדם

איסור עשיית צורת אדם היא בצורה בולטת דוקא.
[שו"ע(שם סעי ד)].
ויש מחמירים אף בצורה שוקעת.
[ט"ז(סי"ק יב)].
וראויו לחוש להחמיר.
[חכ"א(שם אות ח)].
ואם הצורה אינה בולטת ואינה שוקעת י"א שלכו"ע מותר.
[ט"ז(סי"ק יג) ופתי"ש (ע"פ דינינם יש מקום להקל וכן אם אינו מקבל אחריות שדינה כבולטת].
והמנהג להקל בזה [לענין צורת אדם) ועיי"כ מותר לצלם בני"א ולפתח התמונות.
[שאלת יבי"ץ(ח"א סי' קט) ובא"ח(פרי' מסעי אות ט) דלא כהדברי מלכיא(ח"ג סי' ח)].

מדרפסת תלת מימד

אין להדפיס תמונת צורת אדם שלמה (עיי' לעיל) במדפסת שהתחדשה בזמננו הנקראת תלת מימד המדפיסה צורות בולטות.
[ויש בזה משום עשיית צורת אדם דאסור כעי"פ אם היא שלמה. והארכנו בכל זה בסי"ד בשמעתא עמיקתא גליון שלי"ד].

על ידי עכו"ם

צורות הנ"ל אסורות בעשייה אף עייי עכו"ם.
[ב"ח(אות יג), ש"ך(סי"ק יז, כג וכת) וחכ"א(שם אותיות ו טו). ובדברי מלכיא(ח"ג סי' נח) במקום פסידא צירף דעת הסוברים דאמירה לכריז לא נאסרה רק בשבת.

לא תביא תועבה אל ביתך

לינה במקום שיש צורות של ע"ז

השוכר בית מעכו"ם, עליו להזהר שלא להניח שם דמות ע"ז של העכו"ם.
[רמ"א(יו"ד סי' קנא סעי ז) משום שיש לחוש דשכירות קניא ונמצא ע"ז ברשות של ישראל ויש משום "לא תביא תועבה אל ביתך".
ועיי בש"ך(יז) שצ"ל בדבריו יש לאסור בזה מן הדין. וכן נקט הגר"א(שם ע"פ השי"ך. ואם העכו"ם לא מסכים להוציאה מהבית ושלפ' מחשי"ך) שאם לא עושה קניי ע"פ דינינם יש מקום להקל וכן אם אינו מקבל אחריות כמבואר במי"ב (סי' רסו סי"ק א), ומי"מ ע"מ להנצל מחשד הרואים, עליו להצניעה עייי כיסוי או עיי הנחתה בתיבה וכדו' כמבואר בפרישה (יו"ד סי' קמא אותיות כו וז). ועיי משי"כ בסי"ד בשמעתא עמיקתא גליון שצ"ג].

צורות העומדות רק לנוי

אם הדמות עומדת רק לנוי אין איסור.
[רמ"א(סי' קמא סעי' א). ואף לש"ך(סי"ק ה) מותר אם הוא ודאי לנוי. וכן הוא באגי"מ (יו"ד ח"א סי' סט), בתשו"ה(ח"יב סי' תיא וח"יה סי' רטב) ובמשנה הלכות (ח"י"ב סי' מג)].

במלון או צימר

אם אינו שוכר את המקום אלא משלם עבור זכות שימוש המקום (כגון בבית חולים, אורח במלון וי"א שאף אורח צימר וכדו') אין איסור ללון שם (ולענין חשד דינו כני"ל באותיות הקודמות, ומי"מ בבית חולים וכדו' נראה שלא שייך חשד כי ידוע שכן נוהג המקום ועומדת שם בעל כרחו וסמך א) שאין יקבש סלסלה יש לחוש לאיבה).
[עיי בעבודת הגרשוני (סי' קנא) הביאו הפתי"ש (סי' קמא) ואין משום שכירות קניא משמשלם עבור תשמישים. ולפני"ז לכוי"ע יש חשד דלא תביא וגוי כי אינו ביתו. וכן הדין למי שמאוספ' בבית חולים וכדו'. וי"ל עכן דינו של כל אורח במלון, כצימר וכדו' דכיון שאין לו אלא רק זכות שימוש אינו בכלל שכירות, וכן נקטו השבט הלוי (ח"י סי' קפ) והפתח"ש (שכירות פי"ד הגה א ומה) לענין מלון שהאחרים אינו משלמים עבור שכירות אלא עבור זכות השתמשות. וכן נקט הגריי"ק זצ"ל (ארחות רבנ ח"ג עמי' קעא אות כג) לענין המתארח בצימר].

להשכיר בית לעכו"ם

מותר להשכיר בית אוצר לעכו"ם. ונהגו להקל להשכיר להם אף בית דירה אפילו באר"י.
[עיי רמ"א (יו"ד סי' קנא סעי' ז) וש"ך(סי"ק יז) דלא כסתימת השו"ע שם שבר' שהמיר לענין בית דירה. ועיי בצ"א (חכ"י סי' עד) שהביא בשם ספר ארץ חיים (סתהון יו"ד סי' קנא) שהיתר זה הוא אף לבני ספרד. וכל זה לענין איסורים, אבל לענין הלכות שכנים הדבר תלוי במקום ובזמן. והארכנו בזה בסי"ד בשמעתא עמיקתא גליון שי"ג].

שילוח הקן

חובה לשלוח האם לפונע בקן

הפוגע בקן צפור, אף אם אין לו צורך בביצים, יקיים מצות שילוח הקן.
[עיי בחו"י(סי' סז), ברכי"י(יו"ד סי' רצב אות ח וקו"א אות ב) ובחתי"ס (או"ח סי' ק) שנח' בזה. ולמעשה מנהג העולם דלא כהחתי"ס, לשלח בכל אופן. ועיי בזה בשמעתא עמיקתא גליונות קכ"א וקפ"ג].

קן שקנה ברשות פרטי

אם הקן ברשות נמצא ברשות פרטית פטור ממצות שילוח הקן.
[שו"ע(יו"ד סי' רצב סעי' ב). וכתב הברכ"י (אות ד) דבכה"ג פקע חיוב שלוח בין מבעל החצר בין מאיש אחר דעלמא].
וי"א דאף אם יפקיר אחי"כ הבית פטור מלשלח, שכבר נקרא עליהם שם מוזמן.
[ברכ"י(אות ג)].
אולם י"א דאחר ההפקר פקע שם מוזמן מהם. וכן עיקר.
[בעל האגי"מ בעל הקהלות יעקב (ששלח עמי' עא) והורח"ק שליט"א(שם בתשובות אותיות מט וט)].

מגלה דעתו שאין רצונו לזכות בקן

אם מגלה דעתו מלכתחלה שאינו רוצה לקנות הקן, לדעת הרבה פוסקים אפשר לקיים בו מצות שילוח הקן ואי"צ להפקיר המקום.
[הגרשיי"א זצ"ל (אבני ישיפה ח"ג סי' צח ענף א), והגרי"מ פשר זצ"ל (אבן ישראל ח"ח סי' סז). והוסקי הגרתי"פ שיינגר זצ"ל(שם תשובת הגרתי"ש אות ד) דאם מכון במחשבתו דאין ברצונו לזכות סגי].
וי"א דבזמנינו סתם דעתם של אנשים שלא לזכות בקן כיון דלא ניחא להו ולא באם לול בצביצ'ם.
[הגרתי"פ שיינגר זצ"ל(שלח תשלח תשובת הגרתי"ש אות ה) והגרתי"ק שליט"א(שלח תשלח עמי' סא). ועיי בזה בשמעתא עמיקא גליון קפ"א].

טומאת כהנים

נסיעה במכונית על כבישים שיש קברים

אין לכהן לנסוע על כבישים שידוע שיש תחתם קברי ישראל.
[הגרשו"א זצ"ל (צ"מ ח"י"ב סי' סב-ג)].
ובשעת הדחק ישאל שאלת חכם.
[עיי בצ"מ(ח"י"ב סי' סב-ט) ובהר צבי(יו"ד סי' רפ ד"ה ר"ה)].

לפום כמטוס המאהיל על בית קברות

יש במטוס משום אהל זרוק דלא שמיח אהל, ועל כן אסור לכהן ליסע בו בשעה שעובר על בית הקברות.
[החזו"א(אה"ע סי' קמד סי"ק ט) והגרשיי"א זצ"ל (אשרי האישי יו"ד פ"צ"ב אות ח)].
ולעת עתה באר"י אין הטיטות עוברות מעל קברים.
[עיי בזה בשמעתא עמיקתא גליון קכ"ט].
ומי"מ מטוס המאהיל על בית קברות של עכו"ם (כגון בחו"ל), רשאי כהן לטוס בו.
[דעת הגרשיי"א זצ"ל(שם אות כא). ועיי בזה בשמעתא עמיקתא גליון קכ"ט].
אשת כהן מעוברת בהליכה לקברי צדיקים
אשת כהן מעוברת רשאית להיכנס באהל המת.
[מי"ב(סי' שמג סי"ק ג)].
ואף היכן שידועת שעוברת זכר על ידי "אולטרה-סונד", מותרת להכנס באהל המת, אא"י"כ הולד מתוערר לצאת.
[שבט הלוי(ח"יו סי' קעה אות ב). ועיונין כהנ"ח(שם אות ד) שסיים דראוי לנהוג לסטול וליהר אף שמוותר ליכנס, דמי"מ כיון דאם הוא זכר נטמא טוב שלא יטמא, עיי"כ. ועיי בזה בשמעתא עמיקתא גליון קי"ב].

ענייני אבן העזר

צניעות

איסור הסתכלות

המסתכל אפי"מ באצבע קטנה ע"מ להנות עובר בלאו דלא תתורו אחרי עיניכם וגו'.
[ברכות(בב') ומי"ב(שם סי"ק ז)].
ומי"מ ראיח בעלמא לפי תומו בלא הנאה שריא אם לא מצד המוסר. ואדם חשוב יש לו ליהזר בכל אופן. ובמקומות שדרכם להיות מכוסים אף ראיח בעלמא אסור.
[מי"ב(סי' עה סס"ק ז). ועיי בביאור הלכה(ססי' רכה) וצע"ק].

במקום שאין דרך אהרת

אם מוכרח ללכת דרך מקום שמצויות בו כאלו שאינן מתלבשות בצניעות, ובעיי"כ יראה ראיח בעלמא, אם אינו מכוון לראות ולהנות אין איסור.
[תורה לשמה(שאלה שצד). והגרנ"ק זצ"ל בחוט שני(ח"י"ג עמי' רסד), וכי"ז אם ליכא משום הרהור, וי"כ בחוט שני(שם). ועיי בשמעתא עמיקתא גליון קי"ד].
קול אשה

אסור לשמוע קול זמר של כל העריות משום קול באשה ערוה.
[שו"ע(או"ח סי' עה סעי' ג ואה"ע סי' כא סעי' א). ומי"ב(שם סי"ק יז). ודעת ח"י"א(כלל ד אות ו) המובא במי"ב(סי' עה סי"ק יז) שאין זה אלא מדרבנן. ועיי בשד"ח(כלל ק אות מג)].
ומי"מ קול אמו, בתו או נכדתו מותר לשמוע.
[בעל השיש"כ (אשי ישראל פני"ה הגה צ"ח) דלא גרע משאר קרובת דמותרת אצלו. ולענין קול אשתו נדה עיין בפתי"ש(סי' קצה סי"ק ה) שנשאר בצ"ע. ובערה"ש(אות כג) ובבן איש חי(שנה ב פרי' צו סעי' כה) הכריעו לאיסור. ועיי בפרד"ס(שם מקו"ז סס"ק ח), באגי"מ (יו"ד ח"י"ב סי' עה) ובמשמרת הטהרה(פי"ח אות צא הגה 204) בשם הגרשיי"א זצ"ל].

רמקול/טייפ

אפילו קול השמעה עייי רמקול או טייפ אסור.
[שבט הלוי(ח"יה סי' קצו וח"י"ג סי' קפא), חלקת יעקב (או"ח סי' לו ח"א"ס סי' קטג), חוט שני(ח"י"ג עמי' רנא) ואז נדברו(ח"יו סי' סט אות ח). ודעת הגרשו"א זצ"ל(שם פי"כ אות יב ובהגה) דשמיעת קול מתוך הקלטה אין משום ערוה. אלא דאם היא שרה בעשוי, אף שהשמיעה היא עייי מכשירים שמלולים, חשיב כערוה. ועיי באשרי האישי(מט"ז אות ט) בשם הגרשיי"א זצ"ל].
ואף כשאינו מכירה.
[שבט הלוי(ח"יג סי' קפא). ובאור לציון(ח"יב פי"ו אות יג) מיקל בזה].

אנוס על השמיעה

הנמצא בביתו וכדו' ושומע קול אשה ואין בידו לבקש שלא תשי"ר, אם אינו מכוון להנות (ואף הדבר מביא לידי הרהור) אינו מחויב להתרחק. ומי"מ בעי"נ יחמיר ע"ע במקום שאפשר להבדל ובפרט במקום שאין טרחא.
[תורה לשמה(שאלה שצד). ומה דמשמע מהמי"ב(סי' עה סס"ק יז) היפך זה היינו כי רצה להתיר אף אמירת דברים שבקדושה].
ובאין ברירה יכול אף לקרות קרי"ש, להתפלל וללמוד.
ועי"ז נא' עת לעשות ל'ד' הפרו תורתך.
[ח"י"א(כלל ד אות ו) ומי"ב(סי"ק יז)].

בעבירותיה טריד באיסור הסתכלות (הוף שיש בו מציל)

העוסק בדבר שיש בו חשש איסור הרהור, אם טרוד בעבודתו (כגון רופא לצורך רפואה) אין איסור. ומי"מ כשאפשר להימנע מכך בפרט כשיש פקפוק בהיתר זה, יש למנוע הדבר (אלא אם כן יש חשש סכנה), ועל כן במקום רחצה וכדו', תשמש אישה בתפקיד מצילה, ואם יש מציל תלכנה לבושות חלוק.
[עיי באגי"מ (אה"ע חיד' רסי' טב) ואז נדברו(ח"י"ב סי' מד וח"י"ג סי' סא אות ג). ומי"מ פשיטא דאם יש צורך בהצלה חובה להציל אף במקום שיש משום איסור הרהור, כמבואר בסוטה(כא':) דאמרו היכי דמי חסיד שוטה כנון דקא טבעה איתתא בנהרא ואומר לאו אורח ארעא לאיסתכולי בה ואצולה. ועיי במתח' חרבה(סוטה שם) דכתי' דמיירי דיש אחרים להצילה דאל"ה אינו רק חסיד שוטה אלא שופך דמים, וכן בגינת ורדים(אה"ע"י ה) דמי שלא מציל משום הרהור הוי כאילו הורגה. ובשו"ת פני"ז (אה"ע ח"י"ב סי' מד) כתי' דחייב להציל אפי' עלול להיכשל באיסור הו"ל והארכנו בשמעתא עמיקתא גליון שי"ג].

הליכה אחרי אישה

אסור ללכת אחרי אשה בדרך, ואם פגע אשה בשוק רץ ומסלקה לצדדין או לאחרינו.
[שו"ע(אה"ע"י סי' כא סעי' א). ועיי בברכות(סא.) דאיתא שאין ללכת אף אחרי אשתו. ועיי באוצר פוסקים(שם סי"ק יג אות ד) שם ענינים מלפטפט ע"פ רשי"י דהיינו משום חשדא ובמי"ש בברכות(מג.) לא יספר עם אשה בשוק אפילו עם אשתו שאין הכל בקיאין בקרובותיו, ורק תליח. אולם הרדב"ש(סי' תשע) שאסור משום הרהור. ודעת הגרשיי"א זצ"ל(משכ"ן ישראל עמי' נא בהגה) שהרדב"ז קאי באשתו נדה, אבל בטהורה אין הדבר אלא גנא"ן].

האיסור בזמנו

איסור זה קיים גם היום אעי"פ שיש הרבה נשים ברחובות.
[הגרשיי"א זצ"ל (אשרי האישי פט"ז אות יט). וכן נקט המשנה הלכות(ח"יה סי' רכו). ודעת הגרשיי"א זצ"ל דהיכן דא"י אע"פ שילך אחרי אשתו ולא אחרי אשה אחרת, וכן מבואר במהרשי"א (תענית כג: ד"ה מי"ט) ובעיון יעקב(חידושין תענית כג: ד"ה משום)].
ואעי"פ שאם יעקוף אשה אחת יפגע באחרת, מי"מ יש להקפיד בזה.
[הגרנ"ק זצ"ל(ח"י"ג ענינים שונים עמי' רסח) משום שהיצר תקיף טפי אם הולך אחרי אותה אשה זמן ממושך, עיי"כ וכי"כ במשנה הלכות(שם סי' רכו ד"ה והנה) דאין היתר בזה אף בזמנינו].
ומי"מ במקום מצוה או שצריך לעשות כן מצד הנימוס יש להקל בזמננו.
[מנח"ש(ח"א סי' צא אות כ) ע"פ הלקט יושר(יו"ד עמי' 37 אות שעה), עי"יש טעמו. וכבר מבואר במהרשי"א(תענית כג: ד"ה מי"ט) דהיכן דאיכא משום דרך ארץ לא חיי' לאיסור להליכה אחרי אשתו, ושם איירי אף בזמן השי"ס. ועיי עוד בה בצ"א(ח"י"ט סי' ג אות א). ועיי עוד בשמעתא עמיקתא גליון קי"ה].

ישיבה או עמידה אחרי אשה

מעיקר הדין אין איסור בישיבה אחרי אישה.
[כן יוצא לפי טעמו של הרדב"ז הנ"ל. ואף החולקים י"ל שיודו לזה, שכן משמע מהשי"ס ברכות(שם). וכן דעת הגרשיי"א זצ"ל(הערות קידושין פא. ד"ה דל, ואשרי האישי פט"ז אות יט), וכי"כ האגי"מ (אע"יה ח"י"ב סי' יד ד"ה וכן ליכא) והשלמת חיים(אה"ע"י סי' יב).
ויש מחמירים בזה.
[בחוט שני(ח"י"ג עמי' רסט) כתי' בשם החזו"א דאסור לשבת אחרי אישה וחמיר מלשבת בספסל לידה. ובשבט הלוי(ח"יד סי' קול ד"ה אינ"ן) כתב שלשבת בצידה אסור. ועיי עוד באז נדברו(ח"יו סי' סט אות ו)].
עוד מדיינים אלו
עיי בכל זה בשמעתא עמיקתא גליון שלי"ה.

שכיבה אפרקדן

אסור לאדם לישן על ערפו ופניו למעלה (שׁוׁיַע [האׁייע סׁי כג סעי א]), והדין כן אף אם פניו למטה. [עׁי שׁוׁיַע (שם ואוׁיח רסׁי טג) ובאיור הגרׁיׁא (האׁייע שם). וכן פסק המׁיב (סׁי רלט סׁיׁק ו)]. ואם נוטה קצת לצד אין אסור. [שׁוׁיַע (האׁייע שם)].

אינו ישן

אסור זה הוא דוקא בישן. [כן מבואר ברשׁיׁי (נדה יד. דׁיׁה אפרקד). וכן משמע מהמאירי (ברכות גי. דׁיׁה פרקד). וכן משמע מהשוׁיַע (שם)]. ויש מי שמחמיר בזה. [חזוׁיׁא (שיח השדה חׁיג ברכות גי.): דחיי שמא ישן. וכן דעת המשנה הלכות חטׁיׁו סׁי צו), עיׁיש טעמו]. והעיקר כדעה הראשונה. [שלמת חיים (אוׁיח סׁי רכא).

וכן מצדד הגרשׁיׁא זצׁיׁל (שא יוסף חׁיב יוׁד ססי לב)].

לעורר הישן אפרקדן

ראוי לשאמר שיש לעורר את מי ישן אפרקדן שלא יבוא לידי עברה. [שלמת חיים (אוׁיח סׁי רכג). ויׁ״א שאין צריך לעוררו. וכן עיקר. [משנה הלכות (חׁיׁיב סׁי שס דׁיׁה ולעצם), עיׁיש טעמו].

קטנים

ראוי לחנך הקטנים מעל גיל תשע שלא ישנו אפרקדן, ומי״מ מהדין אין חיוב דבר. [משנה הלכות (חׁיׁו סׁי רלא). ועיׁ בשלמת חיים (אוׁיח סׁי רכז) שאפׁי פחות מגיל טו אין ראוי להרגילו לישן אפרקדן].

איסור יחוד

נסיעה במכונית בלילה

הנוסע עם אישה כגון במונית וכדו' מחוץ לעיר, צריך שיהיה ג' אנשים על מנת למנוע איסור יחוד, ולכתחילה בעיניו שיהיו כולם כשרים, ובדיעבד מספיק כשב' מהם כשרים. [מׁי״א (האׁייע סׁי כא סעי ה)]. ובשעת הדחק אם לא באים לשמור על האשה מספיק בבי' אנשים. [אגׁי״מ (חׁיׁב סׁי סה אות ג). וכן נראה דעת הנדהי ישראל (פכׁיד אות ה). ועיׁ בדבר הלכה (סׁי ט אות ג)]. וכל זה כבבשים שלא עוברות כמוניות באופן תמידי וכדו', והיינו בערך כל עשר דקות, אבל בלאו הכי אין משום אסור יחוד. [עׁב נעקב (אשתשעט) והגרשׁיׁא זצׁיׁל. ועיׁ עוד בדבר הלכה (שם אות טו בהגה דׁיׁה והא) ובשמעתא עמיקתא גליון קצׁיׁא]. ועיׁ עוד בשמעתא עמיקתא גליון שׁלׁיׁה.

עניני הושן משפט

שמירת הגוף והנפש

מקומות שאסור לטייל בהם משום סכנה

כל דבר שהעולם נוהגים לעשות כן ולא לחוש משום סכנה, מותר לאדם לעשות כן דשומר פתאים ה', ומה שקצרה יד האדם לדעת לזיזור ממנו הקב״ה שיומר עליו. אולם דבר שהעולם חוששין לו משום סכנה הרי הוא בדרך סכנה. [עׁי בששׁיׁב (פליב הגה ב) בשם הגרשׁיׁא זצׁיׁל]. ועיׁ טיול שדרך העולם לחוש בו משום סכנה אסור. [עׁי בזה בשמעתא עמיקתא גליון קיׁׁ].

נסיעה למקום סכנה להתפלל בקברי צדיקים

אסור ללכת למקום סכנה אפילו כשמטרתו להתפלל על קברי צדיקים וכדומה. [דאסור להסתכן אף לצורך מצוה כמבואר במׁי״א (סׁי קד סׁי ק א) ועוד פוסקים. עיׁ בזה בשמעתא עמיקתא גליון פׁיׁח].

משחק פוינטבול וכדו'

כל המכה אדם כשר משראול פני קטן בין גדול בין איש בין אשה דרך נציון (או בזיון) הרי זה עובר בלא תעשה, שנא' לא יוסף להכותו. [רמבׁיׁם (פיהימׁיׁה הׁיׁא) ושׁוׁיַע (חׁוׁיׁמ סׁי טכ)]. ואפילו אם חברו נותן לו רשות להכותו אסור. [גרׁיׁו (נדקי בוף אות ד), אגׁיׁמ (אוׁיח חׁיג סׁי עח). וחזוׁיׁא (חׁיׁיב סׁי יט רסׁיק ה)]. ומי״מ אם נתן לחברו רשות לחבל בו חבלה קטנה, שהיא בלא צער ובלא בושת דרך שחוק בעלמא אין אסור. [אגׁיׁמ (שם)]. ועיׁכ מותר להשתתף במשחק פיינטבול ודומיו אעׁי״פ שאסור בחברו הדבר מכאבי, והכל לפי הענין. [ועיׁ בשמעתא עמיקתא גליון רכׁיׁד].

השבת אבירה

מצא אבירה שיש בה סימן

חפץ שיש בו סימן בגופו או במקומו, שהיה המוצא מטפל בו אם היה שלו, חייב להשיבו לבעליו. [שׁוׁיַע (חׁוׁיׁמ סׁי רנט סעי ב). ועיׁ בשׁוׁיַע סׁי רסׁיז (סעי ו) עיׁפ איזה סימנים מחזירים. ועיׁיש סׁי רסׁיׁה (סעי א) ואינו חיוב להפסיק ממנו לקיים מצוה זו, וכתב גרשׁיׁו (אבדה אות לב) דאף במניעת רווח הדין כן].

אבירה שאינה ישן ערך (מוציא, בריבוי תינוק וכדו')

דברים שאין ערכם חשוב, ועל כן בעליהם מחשיבים אותם כשווה פרוטה לטרוח אחריהם, אין חיוב להכריז עליהם. ועל כן עט פשוט שאין בו סימן וכדומה, אין צריך להכריז עליו כיון שאנשים מחשיבים אותו כפחות משוה פרוטה. [הגרשׁיׁא זצׁיׁל (השאׁיב פׁיב בהגה וקונטרס השבת אבדה עמי לא)]. וכמו כן באופן שהחפץ אינו יקר ערך, יותר טוב להשאירו במקום שמצאו דיתכן שהבעלים יבואו לחפשו, מאשר לטיול ולהכריז ולא יוחזר לבעלים. והכל לפי הענין. [הגרשׁיׁא זצׁיׁל (השאׁיב פׁיב בהגה). ועיׁ בזה בשמעתא עמיקתא גליון קכׁׁׁ].

אבירה שאין בה סימן

המוצא מציאה במקום שאינו משתמר ככל (כגון ברחוב) באופן שאין בה סימן יׁ״א שפטור מלהגביה, ואף אם הגביה אינו חייב להחזירה. [בׁיׁי (חׁוׁיׁמ ססי רס), שׁוׁיַע (סׁי רס סעי ט) ושׁיׁד א]. אבל יׁ״א דאם הגביה חיוב להחזירה (אם הוא דבר שאין דרכם של אנשים לדעת מיד שנאבד להם), דחיי שיבואו עדים שיוכלו להעיד שזה החפץ נאבד מבעליו. וכיון שאין בה סימן יעמוד ברשותו עד שיבא אליה. [הרמׁיׁא (שם)]. ויש להחמיר בזה. ומי״מ יכול לכתוב בפנקס ערך האבדה, ושוב רשאי להשתמש בה. [עׁי באגׁיׁמ (חׁוׁיׁמ חׁיׁב ססי מה, ואוׁיח חׁיׁה סׁי ט). אלא דכׁיׁז אם הוא דבר דמסתבר שאין הבעלים מקפידים דוקא על חפץ זה, עיׁיש בסמׁיׁע (סׁי ק ל)].

אבידת עבוי״ם

אבידת עבוי״ם מותרת, שנאמר ״לכל אבדת אחיך״, לאחיך אתה מחזיר ואי אתה מחזיר לכנעני. אלא דבמקום שיש חילול השם אפילו אבידתו אסורה. [שׁוׁיַע (סׁי רסו סעי א)]. ובמקום שיש חילול ה', פירושו שמצאו במקום שרוב ישראל, והגוי לא יסבור שנפלה ממנו, אלא ישראלים המצויים שם גנבוה ממנו חייב להחזיר. [בׁיׁי (שם) והביאו הסמׁיׁע (סׁי ק א)].

מחללי שבת בפרהסיא המצויין בזמנינו, לענין מצוות השבת אבדה דינם כתינוקות שנישבו (ולא כמומרים), וחייבין להחזיר להם אבידתם. [בעל האגׁיׁמ (תשובה בסוף הספר השאׁיב עמי קנה אות כב), הגרשׁיׁא זצׁיׁל והגרניׁק זצׁיׁל (שם פׁיב סעי ח). ועיׁ בזה בשׁוׁיַע (חׁוׁיׁמ סׁי רנט סעי א)].

במקום שרובם עבוי״ם

עיר שרוב עבוי״ם מצויים שם, או אפׁי רובה ישראל ומצאה במקום שרוב העוברים שם עבוי״ם, פטור מלהשיב (אפׁי נתן בה ישראל סימן אינו חייב להחזיר, אם היא מדברים שיש לתלות שידע מיד בפנילתם ועל כן התייאש ממנה. ומי״מ טוב ויש לעשות לפנים משורת הדין להחזירה לישאר שנתן בה סימן). [שׁוׁיַע (סעי ה). ועיׁיש אם הוא עני ובעל האבדה עשיר, אׁיׁצ לעשות לפמׁיׁד. ועיׁ בסמׁיׁע (סׁי רנט סׁי ק וט) שכל שרובן עבוי״ם תלני שפג מגוי, ואף במקום שאין תלה שהבעלים התיאשו הרי הוא של. וכן פסקו הדברי מנשט (שם) והמהרשׁיׁם (חׁיג סׁי קנט) דלא כטׁיׁו (שם)].

במקום שרובם השודים על מצות השבת אבירה

אם מצא ברחובות שרוב העוברים ושבסם הינם אין שותׁי״מ, ועל כן אין מדקדקים לקיים מצוה זו, יש להחשיב אותו מקום כמוצא אבדה במקום דרום עבוי״ם דפטור מלהשיב כנׁיׁל, כי ודאי הבעלים מתייאשים. [הגרניׁק זצׁיׁל והגרנׁׁיק שליטׁ״א (השבת אבדה הכלכות פׁיב הגה יז)].

פריקה וטעינה

לעזור לחברו להשיא משא

חובה מהׁיׁת לעזור לחברו לפרוק משא שעל גופו וכמו כן להצילו מצער הבא עליו. ועל כן הרואה חברו הטעון משא כבד, חייב לעזורו. [רמבׁיׁם (עשה רג ולׁיׁת עח), שוׁיׁת הרשבׁיׁא (סׁי רבג, רנו רנה) וחינדק (מצוה תקמ - תקמא)]. ויׁ״א שחויב זה הוא מדרבנן. [ועיׁ בתוסי רבינו פרץ (נד ב): דסׁייל שאין מהׁיׁת חיוב פריקה באדם אלא מדרבנן. וכן דעת השואל שבׁוׁיַת הרשבׁיׁא (שם)]. והעיקר כדעה הראשונה. [כׁי כן דעת רוב הראשונים. וכן הוא בטׁיׁו (חׁוׁיׁמ סׁי רעב על סעי ה). וכן פסק הרבכׁיׁי (יוׁיד סׁי שעב אות ב). ושׁוׁיַמ שכן פסקו המשנה הלכות (חׁיׁיב סׁי תלא) והבצל החכמה (חׁיׁד סׁי קכה)].

לעזור למי שנעמד בכביש (מהמת פנצׁר וכדו')

אם רואה חברו שנעמד בכביש מחמת שהתקלקלה מכוניתו או התפצׁר אחד מהגלגלים, אם אין בין חברו לתקנה או שהדבר כרוך בטרחא גדולה מאוד, חובה לעזורו עי״מ להצילו מצערו שלא יצטרך להשהות במקום. [עׁי במרבׁיׁם (סוף הלׁ רוצח) בבׁיׁי (סׁי רעג), בסמׁיׁע (סׁי ק יז), בטׁיׁו (שם) ובערהׁיׁש (אותיות ח יג). וכן נקט בפאת שדך (חׁי״א סׁי קסד). ועיׁ בשׁוׁיַע (שם סעי ז) ובפרי יצחק (חׁיׁב סׁי נט) שבמקום שהגלגלים יכולים לבדם לית לן בה. ואם יש טרחא מרובה יׁׁיל דדמי לחולה וזקן שמבואר שם שחייבים לעזרם. והכל לפי הענין].

עציצה לאנשים (טרמפ)

כמו כן אם מוצא חברו בכביש ואין בידו להגיע למחוזו חפצו כגון בשעות מאוחרות שאין כלי תחבורה מצויים וכדו', יש לעזורו אם הדבר בידו (ואין חשש סכנה בדבר) ולקחתו למקום ישוב. [כמבואר במקורות לעיל. וכשבידו לנסוע בכלי תחבורה וכדו' אעׁי״פ שאין חיוב משום עציבה דבי״כ יש משום מצות גמׁיׁח. ונראה שאם מקום חפצו רחוק מקום שהוא נוסע עד שהדבר גורם לצער ודאי אינו מחויב דמאי אולמי דצערו דדידה מצערו דחברו. ועיׁ בכל זה באורך בשמעתא עמיקתא גליון שניׁׁה]. ואם הדבר גורם הפסד ממוני או מניעת רווח, עיׁ להלך.

להמתין לחברו שהתעכב בדרך

אנשים ההולכים יחד בדרך כל א' עם רכבו וכדו', כיון שנתחברו לילך ביחד ואירע תקלה לאחד מהם ואינו יכול לילך כׁיׁכ במהירות, אין חבריו רשאין ליפרד ולהניח זה עם רכבו לבד בדרך, אם לא באופן שאינו יכול להמשיך כלל שאזי אׁיׁצ להתעכב בשבילו יותר מדאי. [שׁוׁיַע (שם סעי גב) וסמׁיׁע (סׁי קס)]. וכשמתעכבים בשבילו צריכים לסייעו לתקן התקלה כמבואר לעיל. [ערהׁיׁש (אות ג)]. ואם הדבר גורם הפסד ממוני או מניעת רווח, עיׁ בסמוך.

קבלת שכר

אעׁי״פ שחייב לעזור לחברו עי״מ להצילו מצער השהיה, מׁי״מ רשאי לדרוש שכר. [עׁי בבׁיׁמ (גב): שצער שישאר שלא הצטרך לשהות שם, בכלל טעינה (ושם מדובר אף כשעזר לו לפרוק משא מבהמה), וטעינה הרחיק אף בשכר כמבואר בשׁוׁיַע (שם סעי א). אלא שבראשנים הנׁיׁל משמע שהיכן שפורק עמו כעׁיׁׁפ צעור שליל בכלל פריקה, וקצׁיׁמ]. ואם הלה לא מוכן לשלם פטור. [גרׁיׁו (צבׁיׁח אות א)]. ובמקום שצא הגוף ממשי יׁׁיל שחייב להצילו אף בחינם אפׁי אין חשש פקוׁיׁג]. [כן משמע השׁוׁיַע (יוׁיד סׁי שלו סעי ג). וכן מוכח מהמהרצׁיׁח (בׁיׁק פא: ג). ועיׁ בלשון הרמבׁיׁם (פחׁיׁמ נדרים פׁיׁד), ואכמׁיׁל].

הוצאת ממון

אעזרתו כרוכה בהוצאת ממון, הפסד או מניעת רווח מחמת שהייתו שם וכדו', פטור מלעזור או להמתין בשבילו כי אינו מחויב להציל אלא עי״י טורח גופו, אבל לא עיׁי הוצאת ממון. [עׁי חׁוׁיׁׁמ ריש סׁי רסׁיׁה. וכן הוא בגרׁיׁו (צבׁיׁח אות א)]. ואם הלה מוכן לשלם הפסדו חייב עׁיׁי חׁוׁיׁׁמ שם], אם בטוח הוא בעיניו שישלם. [גרׁיׁו (מציאה אות לב)].

אינו לפי כבודו

אדם מכובד כגון מחמת עשרו, או תׁיׁח שאין דרכו לשאת משא וכדו' (אף בשלח), פטור מלעזור לחברו להשיא משאו. [שׁוׁיַע (שם סעי גרסׁיׁי רסג) גרׁיׁו (אות לו)]. ומי״מ אם רוצה לעשות לפנים משורת הדין עושה. ויׁ״א שאף אם הוא תׁיׁח עושה. וכן עיקר לבני ספרד. [שׁוׁיַע (שם)]. ויׁ״א שאם הוא תׁיׁח אסור לו להחמיר עי״ע מפני כבוד התורה, ואם רוצה לעשות לפנים מן השורה ישלם מכספו לאחרים שיעשו בשבילו. וכן עיקר לבני אשכנז. [רמׁיׁא (שם וסׁי רסג סעי ג)].

תפיסת תור ומקום עבור חברו

תפיסת תור וכדו' עבור חברו

אסור לתפוס תור (עׁיׁי קבלת מספר וכדו'), מנה שבחדר אוכל (כגון בישיבה וכדו') וכיוצא בזה עבור חברו, כי זה בכלל תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים. [שׁוׁיַע (חׁוׁיׁמ סׁי קה)]. ואף אם תפס לא זכה בו חברו, אלא שבדיעבד אם מסר לו, זכה. [קול אליהו (חׁוׁיׁמ סׁי ט) הביאו בדברי גאונים (כלל קיב סׁי ז)].

תפיסה במקום מניעת רווח

במקום שבתפיסה אין אלא משום מניעת רווח בלבד, כגון בתפיסת תור, או במקום שיש מנה מיותרת בחדר אוכל וזוכה בה עבור חברו יש מקילין. [רמבׁיׁן (בׁיׁמי י. דׁיׁה ואם) הובא בערהׁיׁשׁ (סׁי רסט אות א), ועיׁיש שהביא שתוסי חולקים. ועיׁ הרעׁיׁא (מדׁי קׁי סׁי קלב) הביאו הפתׁיׁשׁ (סׁי קה סׁי ק א). ועל כן בדיעבד אם תפס אין בדינו להוציא ממנו. [דהרי מדׁי מחׁי לא יצאנו כנׁיׁל].

מינה את חברו שליח

יש מי שאומר שאם מינה את חברו שליח מותר לתפוס ומועילה תפיסתו, ולהלכה אף באופן זה אסור והתפיסה לא מועילה. [שׁוׁיַע (סׁי קה סעי א) כתוסי דלא כרשׁיׁי דסׁיׁל דמהני שליחות. ודעת המהרׁיׁא ששון (תורת אמת סׁי סז) דמׁיׁמ יוכל המוחזק לומר קים לכרשׁיׁי דבעשהו שליח מהני. והביאו השׁיׁד (סׁי ק א)]. ויׁ״א שמׁיׁׁמ אם שילם עבור השליחות מותר, [שׁיׁד (שם) ושער משפט (סׁי קפב סׁי ק א), אולם התומים (סׁי ק ואורים סׁי ק א) והתניבות (שם סׁי ק ב) קטו דאין חילוק ולעולם לא זכת]. ומי״מ אם כבר תפס עבור חברו אפילו עדיין לא מסר אין בדינו להוציא ממנו. [שממחׁי לא יצאנו כנׁיׁל].

אם גם לתופס יש זכות לקחת לעצמו יכול לתפוס עבור חברו ויקח קודם עבורו ואחר כך לעצמו. [שׁוׁיַע (סעי ג). ועיׁ בסמׁיׁע (סׁי ק א), בנתיבות (ביאורים סׁי ק א וחי סׁי ק ד) ובערהׁיׁשׁ (אות ג) שכתׁיׁ שמׁיׁׁמ אם היה שליח עבוי״ם לא זכה בעד משלחו אפׁי אם הלה חייב גם לו דאין לו שליחות, עיׁכ]].

תפיסת מקום הניה או בתחבורה ציבורית

אסור לתפוס מקום חברו בתחבורה ציבורית כי הדבר חב לאחרים, ונראה שלא מועיל תפיסת מקום עבור חברו אף בהתלופש יש זכות לעצמו, כי זכות השיבה הוא דוקא כשיושב בפועל. וכן הדין לענין תפיסת חניה וכדו'. [עׁי בכל זה בסׁיׁד בשמעתא עמיקתא גליון שסׁיׁו].

פקיד

אם פקיד הממונה על הדבר נתן תור וכדו' גם עבור חברו בידעה שהוא עדיין לא הגיע אין איסור (אם יש לו סמכות לכך). [עׁי בשׁוׁיַע (סעי ג) ובקצות (סׁי ק א). ועיׁ בשמעתא עמיקתא גליון שסׁיׁו].

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבצעמח"ם שמעתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון – טל': 6761* יש להקיש 3–3–1 שלוחה 65

ניתן לתרום דרך "נדרים פלוס" – יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. הנכימי ישיבות רמות ב' 3. גליון שמעתא עמיקתא

✉ להצטרפות לרשימת התפוצה ללא עלות ניתן לשלוח בקשה לדוא"ל: amikta@amikta.co.il